

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Könyvtári kinevezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter f. évi július hó 22-ikén 42,066. sz. a. kelt elhatározásával *Czakó Elemért* az országos magyar iparművészeti múzeum és iskola könyvtárához könyvtárnokká, július 29-ikén pedig 43,884. sz. a. Csekei *Varjú Elemért* a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárához assistenssé nevezte ki

Könyvtári felügyelői körut. *Fejérpataky László* egyetemi tanár, a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatóőre, mint a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének tagja, a folyó év nyarán folytatta a vidéki könyvtári ügy tanulmányozása érdekében mult évben megkezdett körutját. Az orsz. felügyelő ez alkalommal az alsókubini, balassagyarmati, egri, esztergomi, fumei, halasi, kecskeméti, miskolczi, nagykanizsai, nyíregyházi, pécsi, pozsonyi, soproni, szabadkai, szombathelyi, temesvári, tiszafüredi, trencsényi, túróczi-szentmártoni és verseczi nyilvános jellegű könyvtárakat tette tanulmányozása tárgyává. A terjedelmes utijelentés, mely a nagy körut folyamán szerzett tapasztalatokról beszámol, nemcsak a meglevő könyvtárak fejlesztésére, de új, nagyobb nyilvános könyvtárak létesítésére is tartalmaz konkrét javaslatokat. A fogékonyságban, mely ebben az irányban országszerte észlelhető, jórészt az előző évi felügyelői körut, s az orsz. főfelügyelőség ebből kifolyólag tett lépéseinek hatása nyilatkozik; s ez újabb bizonyítéka annak, minő nagy szerep vár az országos főfelügyelőség intézményének a hazai könyvtári ügy fejlesztésére.

Egy állítólagos magyar nyelvemlék Cheltenhamban. A Magyar Könyvszemle volt szerkesztője még 1892. nyarán figyelmetetett engem egy állítólagos magyar kódexre Sir Thomas Phillipps cheltenhami könyvtárában, mely Haenel katalógusában a 2314. sz. alatt van felsorolva *Dialogi S. Gregorii hungarice (chartaceus)* cím alatt; és egyszersmind fölszólított, hogy járjak utána a dolognak és konstataljam valljon csakugyan egy nálunk ismeretlen magyar nyelvemlékkel van-e itt dolgunk vagy nem. Ámbár az azóta lefolyt hét év alatt több ízben tettem kísérletet ez irányban, csak nemrég sikerült a kéziratot megvizsgálnom és konstatalnom, hogy egyetlen egy magyar

szó sincs benne, a mely fölfödözésre jóformán el voltam készülve, mert már tudomásom volt a felől, hogy évekkal azelőtt, mikor valaki tudakozódott Cheltenhamban erről a magyar kódexről, küldöttek neki pausát Gregoriusnak — rácz nyelvre fordított dialogusairól.

A kódex melső tábláján a következő jegyzet fordul elő írónnal modern kéztől »*quaere?* Slavonie MS. No« »Hungarice vel Dalmatice« a két alá vont szó Sir Thomas kezeírásában.

A kódex utolsó lapján pedig ez áll tintában majdnem modern kézírásban: »Dialoghi di S. Gregorio e di S. Agostino ricopiati dal Diacono Giovanni Jugosich di Verbenuo nel 16 (*éertsd* secolo).«

Kropf Lajos.

Franciaia ismertetés a magyar bibliografiai irodalomról.
Kont Ignác Párisban élő hazánkfia, aki a hazai irodalmi és tudományos mozgalmaknak ismertetése terén már évek óta igen elismerésre méltó tevékenységet fejt ki, bibliografiai irodalmunk nevezetesebb jelenségeiről sem feledkezik meg. Nemrég, mint jeleztük is e helyen, a magyar repertorium-irodalomról irt érdekes ismertetést egy francia szakfolyóiratban, ujabban pedig ugyanott (*Le Bibliographe Moderne* 1899. Nro. 13.) a régi magyar irodalomra vonatkozó bibliografiai kutatásokról nyujt igen ügyesen összeállított, könnyen áttekinthető és pontos képet. Alkalmat erre a Régi Magyar Könyvtár III. kötete 2. részének megjelenése szolgáltatott, melynek ismertetése kapcsán Kont nemcsak hogy a mű előző köteteit is részletesen bemutatja s így Szabó Károly bibliografus érdemeinek is méltó elismeréssel adózik, hanem feltünteti nagy vonásokban a magyar könyvszerzési törekvéseket Bod, Benkó, Horányi, Wallaszky kísérleteitől kezdve a legujabb időkig. Sőt a könyvanyag ismertetése némely helyeken igen sikerült művelődéstörténeti rajzzá növi ki magát, úgy hogy a külföld e kis dolgozat révén nemcsak Magyarország könyvszerzési irodalmával ismerkedhetik meg, hanem egy pár nevezetes művelődés- és irodalomtörténeti szempontra is figyelmessé lesz téve. Kont végül a *Magyar Könyvszemlééről* is megemlékezik, mint a melynek a Szabó-Hellebrant-féle mű kiegészítése, illetve az ujjabb adatok publikálása egyik fő programpontja.

—r

Halábori Bertalan. Ennek az egri-egyházmegyei világi papnak nevét Hubert Emil dr. mentette ki a feledség homályából. Mivel írómestersége révén figyelmünket magára vonja, talán érdemes lesz azt a kis apróságot is megtudnunk róla, a mit oklevéltárat, könyveket forgatva találtam reá vonatkozólag. A Schrauf közölte Reg. Bursae Univ. Cracoviensis szerint Bartholomeus de Halabor már 1493-ban, vagy, ha egy oldaljegyzetet is számba veszünk, 1494-ben Krakóban tartózkodott volna, (6. l.). Az egyetemi beiratkozásnál Gergely fia, Halábori Bertalannak írja magát (58. l.). Megjegyzendő azonban, hogy a Chmiel-féle Album Stud. Univ. Cracoviensis (II. k. I. f. 37. l.) csak az 1495-diki nyári félévnel említi így: Bartholomeus

Gregori de Halabor t(otum solvit). Alig lehet kétséges, hogy rokonságban áll azzal a Halábori Mátyás deákkal. kit. feleségével Erzsébettel együtt II. Ulászló 1494. nov. 13-ikán megerősít a tőle eddig is bírt Hencz-Halábor beregmegyei község birtokában. Ehhez különben — úgy látszik — feleségének atyja Halábori Kelemen után jutott s így vette föl maga is a nevet. (Károlyi okmt. III. 15. l.) Mivel Csánki szerint (Magyarország tört. földrajza a Hunyadiak korában) ez a beregmegyei Halábor Harábor néven is előfordul, nem látszik lehetetlennek, hogy ezek a Haláboriak leszármazottjai annak a Harábori családnak, melyről különben Nagy Iván (V. k. 50. l.) azt tartja, hogy 1437-ben férfiágon kihal. — Megemlíthető, hogy 1537-ben a kolozsmonostori konvent tagjai közt is látunk Halábori György nevű egyént (Tört. Tár, 1892. évf. 81. l.), de van-e összefüggés közte és az említett Haláboriak közt, az nagy kérdés.

S. P.

XVI. századi leltár egy esztergomi misekönyvben.
A M. Nemz. Múzeum könyvtárában Hung. e. 798. sz. alatt őriztetik a Missale Strigoniense 1503-iki Kaim Urbán költségén megjelent kiadásának kitűnő állapotban levő példánya. A czimlapon levő jegyzet szerint a könyv 1633-ban a pozsonyi káptalané volt. Csinos, egykorú kötésben van, a melynek belső lapján a következő a XVI. sz. elejéről való leltár olvasható:

Memoriale. Per dominum custodem collegiate ecclesie sancti Martini Posoniensis pro tempore constitutum et patronum ac plebanum sancti Gothardi abbatis etc. in Pulchra Villa antiquitus et modo vocata, etc. extra muros civitatis Posoniensis exeundo per suburbium consimili nomine in illum diem hodiernum vocitatum Pulchra Platea etc. Ad patrocinium et eiusdem ecclesie sancti Godehardi benedictionem educantur de prefata collegiate ecclesia Posoniensi subsignata ecclesiastica bona primum. Primo: portatile seu viaticum. Secundo: palla vel mensale altaris. Tertio: duo candelabra. Quarto: indumenta et supellicium. Quinto: *gradualis liber*. Sexto: Calices et *libri missales*. Septimo: corporalia et oblatas. Octavo: ampullas et vinum cum aqua. Nono: candelas et ignem. Ultimo: *pacifical* et *litteras apostolicas et indulgentiales*. Finitis ceremoniis ea supradicta in locum suum praefatae ecclesie collegiate Posoniensis singula reducentur et reponentur.

Varjú

A szécsényi országgyűlésen létesült Nemzeti Szövetség okmánya s egy kurucz hadi szabályzat kinyomatása. 1705. II. Rákóczi Ferencz fejedelem udvari kancelláriájának a b. Jeszenák-féle gyűjteményben fönmaradt és még kiadatlan leveleskönyvei I-ső kötetében, — mely gróf Bercsényi Miklós fővezérhez, gróf Esterházy Antal báró Károlyi Sándor és Berthóti Ferencz tábornokokhoz szóló. 1705—1709-iki fejedelmi leiratok s levelek másolatait tartalmazza — fordul elő az 1705 október 12-ikén, tehát csakhamar a szécsényi gyűlés berekesztése után Bercsényihez irt levélnek végén a következő érdekes részlet:

» . . . Végre iné megküldöttem Kglmednek a *Conföderationak Instrumentumát*, az közepin (a leveleket) megbővitve, hogy subscribálhassák; s úgy a más kettőre nézve, a mellyek nálam maradtak, két *exemplárt* *pargamenául*, hogy azután, megküldvén Kglmed, *applicáltathassék a nálam maradtakhoz*. Transmittálom egyszersmind a *Klmed által corrigált Hadi Edictumokat*, a végre, hogy *kinyomattassa*. Kivánván, tartsa Isten sokáig szerencsésen Kglmedet, etc. Datum Agriae, die 12. Mensis 8-bris Anno 1705.«

A három *eredeti*, diszes pergamen-példányban kiállított *conföderationalis* okirat egyik példánya — alkalmasint a *Bercsényi-féle*, — tudvalevőleg korunkra maradt; Londonban egy antikváriustól vásárolta meg 3000 frankért hg. Czartorisky László, a kitünő magyarbarát lengyel főúr, s a Magy. Tud. Akadémiának ajándékozá, melynek kézírattárában őriztetik jelenleg.

A végül említett »*Hadi Edictum*« pedig ama 47 cikkelyből és bevezetésből álló kiadvány, melyet Bercsényi *Nagy-Szombatban* nyomtatott ki. (L. Szabó Károly, RMK. I. k. 1718. sz.) már az 1706-ik év elején vagy legalább ezen év nyomdai megjelölésével (»*Nagy-Szombatban nyomtatott 1706. Esztendőben*«), s a melynek szövegét, — mint ime, értesülünk, maga a fővezér vizsgálta át és javítá ki.

Thaly Kálmán.

Az árvamegyei Csaplovics-könyvtár szabályzata 1840-ből.

A hazai könyvtárügy multjára vonatkozó gyér adatok és emlékek közt igen becses az árvamegyei Csaplovics-féle közkönyvtár 1840-ben készült szabályzata, mely a vidéki közkönyvtárak ismert szabályzatai közt alighanem a legrégebb s melyet már ezért is érdemes följegyezni a könyvtártörténeti emlékek és adatok gyűjteményében. Az érdekes emlék egész terjedelmében így hangzik :

Belkeblű nemes Árva vármegyei Csaplovics-féle köz-könyvtár szabályai.

1. Az illedelmes belépés tekintetiből mindegyik ki e' könyvtárt meglátogatandja avagy véle élni kíván, a' nagy terembe való belépés előtt köpenyegét, botját és pipáját az olvasó szobába letegye. — A' hova a' kutyák beeresztési tilalma is tartozik.

2. Imigy a' könyvtárnok által bevezetett egyed nevének az emlékkönyvbe való beiktatása után a' könyvtárnok által a' lajstromokra, nevezetesbb könyvekre, és ott lévő műszerekre 's ritkaságokra emlékeztessék, a' könyveknek 's ritkaságoknak magok helyeiből való kimozdítása 's kivétele mindenkor egyedül a' könyvtárnokot illessen, annak tudta nélkül semmit maga helyéből kivenni nem szabad.

3. A' kiválasztott és a' bibliothecarius által kiadott könyv a' kivevőnél nem tovább mint egy fertály évig tartható, azontúl vagy vissza térítésnek vagy új beírásnak helye leend: itt azon megjegyzésnek helye lévén, hogy ha olyatén a' mint érintetett esetbe ugyan azon egy könyvre más előszámító is magát jelentette, akkoron a' már egy fertály éven keresztül használó egyed által a' bejelentőnek ált engedtetni fog — 's illy becszerlésnek 's ált engedésnek kivétel nélkül helye leend.

4. A' könyv kivételre szükséges kezesseg tekintetiből az e' megyi (*igy!*) ingatlanság birtokosainak irott jótállása vagy ön neveiknek a' lajstromba való bejegyzése elegendő kezessegül vétetik — a' többiek bár milly rendűek is csak vagy kész pénz által, a' hol ez iránt nyomtatott könyvárjegyzéke sinor mértékül veendő, a' vagy pedig olyatén idegen cautiók által mellyek biztosak 's teljes erejűek u. m. birtokosokké 's testületekké p. o. helységekké, zsidó községekké, könyvekért kezeskedhetnek.

5. A visszahozott könyv a' könyvtárnok által jól megtekintetni fog, ha vallyon kinléte alatt meg nem romlott é? 's ha némi romlását észre-

veendi a' kezibe levő cautio erejénél a' könyvet kiigazítandja 's meg-ujtandja — az épen elveszet könyvet azonnal a' vesztő fél költségén megszerzendi, minek hogy ha a' kezeskedő fél engedelmeskedni nem akar, rövid szóbeli úton leszen a' könyv vagy kiigazítás ára róla leve-endő — máskép hogy ha aziránt a' könyvtárnok gondatlan és hanyag talá-
latnék ő maga fog annak kipótlásába marasztaltatni.

6. A' bibliothecarius kötelessége a' könyvtárt mi legisztábban tartani, főleg a' kiporzásokat minden hónapba elővenni — a' könyv rendetlen kivé-
telét gátolni, — a' kiadott könyveket maga lajstromába beírni, — a' kezes-
ségeket hüven kezelni, kipótlásokat kieszközölni — arról számolni, — a' szám és
rendszerinti lajstromokat jó rendbe tartani — a' bibliotheca bátorságára figyel-
mezni — a' járatlanokat a' könyvtár haszna 's célja felül kitanítani.

7. A' könyvtári választmányi ülés minden év negyedes közgyűlés
alatt tartandó — melly alkalommal a' könyvtár megvizsgálása mellett az
közbe jött szükséges eligazításokról rendelkezend a' választmány.

Melly szabálybeli javallatnak az 5-ik pontja, hogy tudni illik ha
belsejében elrongált vagy épen elveszített munka több kötetből áll akkor az
az olyan kötet különösen 's azon mineműségbe avagy annak meg nem szerez-
hetése esetjére az egész munka újjont kipótolva az illető fél által okvetlen
megszereztessek módosítva lévén — annak többi pontjai maga egész kiterjedésbe
helybe hagyatva megtartatni rendeltettek. Költ Alsó-Kubinban az 1840-dik év
Sz.-Mihály hó 29-kén s t. u. k. n. tartatott ns. Árva vgye köz-gyűlésén.

Feljegyzé 's kiadta Szontagh Dániel ns. Árva vgye hites jegyzője.

Közl: *Pázmány Lajos.*

VÁLTOZÁSOK

a magyarországi nyomdáknál 1899. június hó 15-től szeptember hó 15-ig.

Az egy csillaggal jelöltek hatóságilag be nem jelentett, a két csillaggal
jelzetek pedig megszűnt nyomdák.

B. Gyarmat:

Pozsonyi Gábor.

Baróth:

**Mizsur Ádám (kézi
gyorssajtó).

Besztercebánya:

*Hungaria ny.

Budapest:

Bard Jakab.

VII., Miksa-u. 16.

Bauer Ignác.

VII., Csányi-u. 13.

Berger Géza.

IV., Kecskeméti-u. 5.

**Blau Albert.

VI., Szerecsen-u. 38. sz.

(Fióküzlet).

**Engelmann Mór (gyors-
sajtó).

IX., Vámház-körút 15.

Feldmann Mór.

IX., Soroksári-út 5.

Fischer Péter.

VII., István-tér 9b.

*Gonda és Társa.

VIII., Mária-u. 11.

*Klein Testvérek.

VI., Révay-u. 14.

*Korvin Nánthán József.

VI., Révay-u. 10. sz.

*Korvin testvérek.

VI., Révay-u. 14. sz.

Lőbl Abraham.

VI., Andrássy-u. 19.

**Márián György.

VIII., Mária-u. 11.

**Pataki József utóda

(Sarkadi Jakab.)

IV., Egyetem-u. 2.

**Sztachora Károly.

V., Kálmán-u. 17.

**Vasváry Lajos. (Kö- és
könyvnyomda).

IX., Üllői-u. 41.

Wotitz Vilmos.

IV., Kossuth Lajos-u. 1.

Csacza (Trencsén m.):

**Studenszky Károly.

Csáktornya:

*Fischel Fülöp.

Csorna:

**Kokas István 's Kron-
feld Samu „csornai
nyomda vállalata”.

**Neumann Samu.

Kokas István és Neumann
Samu

Czegléd:

*Molnár János.

*Nagy Elek.

Debreczen:

**Schwarz Ede.

Ditró:

*Ditró és Szárhegy közs. ny.

Felső-Visó: (Máramarosm.)

**Heller testvérek.

Schißmann Chána Tanbe.

Galántha:

*Első galánthai nyomda.

Gödöllő:

*Schulcz E.

Kaposvár:

*Kéthely Miksa utóda.

Kecskemét:

**Pannonia kny.

Korpona:

*Korpona és Vidéke ny.

(tulajd. Gallovich Jenő).

Liptó-Szent-Miklós:

Szalva Károly (fiókiüzlet).

Miskolcz:

**Forster, Wesselényi és

Tsa

*Forster, Klein és Ludvig.

*Gedeon és Tsa.

Nagy-Szöllös:

**Kellner Fülöp.

Nagyvárad:

**Kelen Sámson.

Rákos Vilmos: utóda

Adler Béla.

Ó-Becse:

**Gavanszky M.

Orsova:

*Tillmann R.

Pozsony:

Kurzweil Mózes.

Rimaszombat:

**Györffy Gyula.

Szécsény:

Glatstein Adolf.

Szeged:

**Frank B. és Társa.